

Insuldi läbiteinud inimese terviklik raviteekond

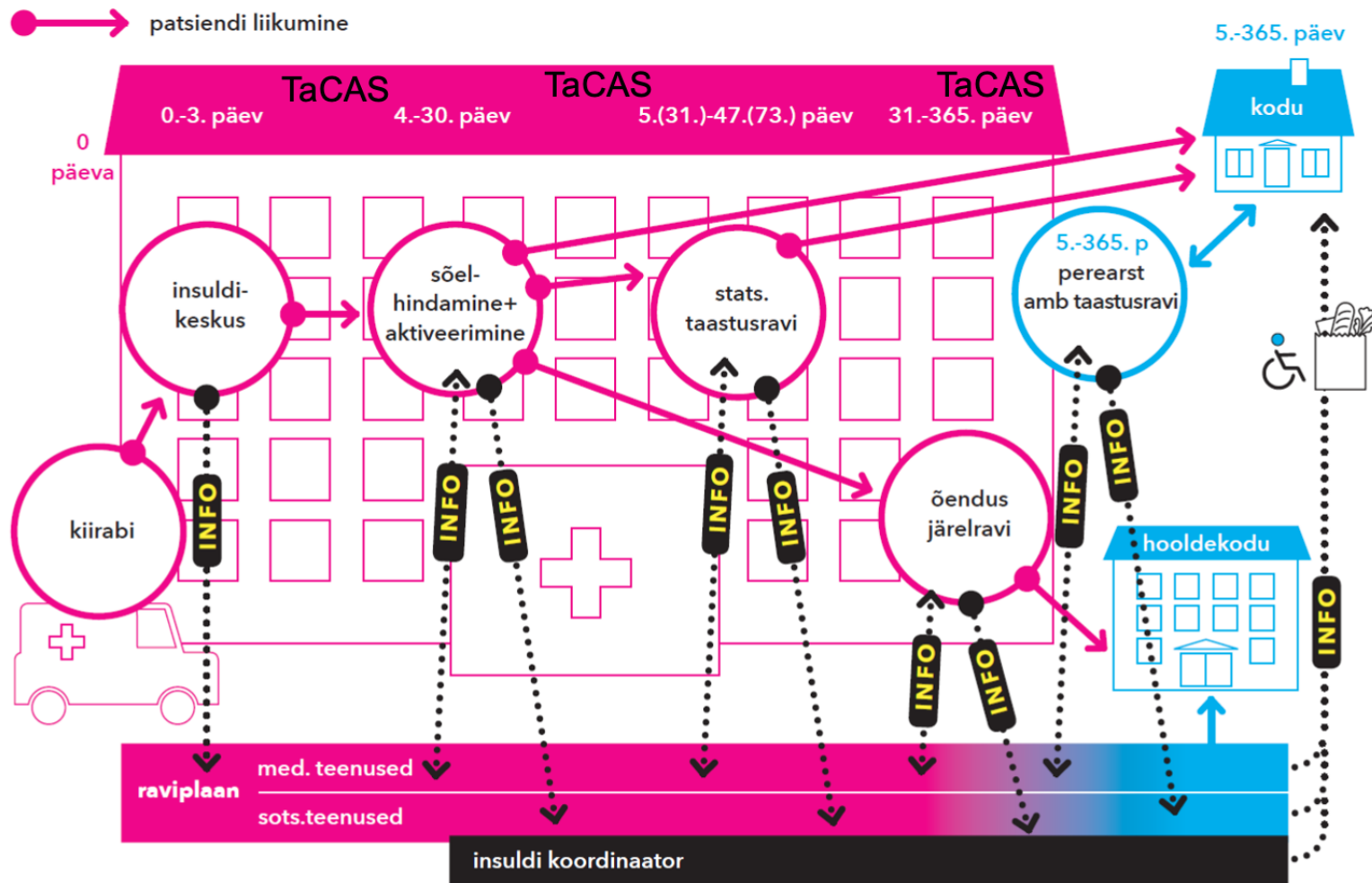
II kvartal

16.07.2020

Dr Katrin Gross-Paju

Helin Pevkur

Insuldi läbiteinud inimese terviklik raviteekond

Arendusprojektis testime

- 1. Terviklik raviteekond.** Struktureeritud intervjuu insuldi läbi teinud inimesega (ja lähedastega), kasutades **TaCAsE** metoodikat.
- 2. Terviklik raviplaan.** Insuldi läbiteinud inimesest lähtuva tervikliku kirjaliku raviplaani loomine, mis on kättesaadav kõikidele teenusepakkujatele ja mida täiendatakse kogu raviteekonna 365 päeva jooksul.
- 3. Insuldikoordinaatori** teenuse loomine.

Terviklik raviteekond & TaCAsE metoodika

Testitud on TaCAsE teostatavust Eestis ning TaCAS on valideerideeritud:

TaCAsE esmas-intervjuusid viis läbi TalTechi magistrant, et enne projektipatsientide kaasamist tagasisidestada projekti tuumikut, jagada intervjuude läbiviimise kogemusi ning anda soovitusi.

Kokku prooviti TaCASi läbi viia 39 patsiendil. 8 patsienti ei soovinud osaleda, 3 patsienti ei andnud nõusolekut ja 9 patsienti ei suutnud suhelda ei eesti ega inglise keeles. **TaCAS viidi edukalt läbi 19 patsiendil.**

Tehtud järeldused:

- TaCAsE intervjuu on teostatav Eestis ja ka akuutses ravietapis.
- TaCAsE intervjuu võttis keskmiselt aega 33 minutit.
- Intervjuu läbiviijal ei ole vaja meditsiinilist haridust, kuid eelnev töökogemus insuldipatsientidega on kasulik.

Soovitused:

- Kui TaCAS viiakse läbi insuldikeskuses, tuleks see viia läbi **pärast kolmepäevast haiglaravi, mitte varem.**
- Mõnele patsiendile lühem TaCAsE versioon, st võiks kasutada **TaCAsE kolme esimest lehte**. Antud lühike versioon annab endiselt hea ülevaate sellest, mis on patsiendi jaoks oluline.

TaCAsE küsimustik

Insuldijärgne taastusravi

Näiteks:

nõrk, raske rääkida, raske kõndida, imelik tunne, väsinud, ei suuda keskenduda, üksildane, kurb, ei suuda töötada, vajan abi

Insuldi läbiteinu

Näiteks:

ema, tütar, naine, koorikaaslane, abistaja, jalutaja (möödakäija), aednik, vanaema, õpetaja, sõber, lugeja, naljahammas, vabatahtlik, tugev, õnnelik, energiline, soe, armas, õrn ja veel palju muud!

Inimene, kellel on olnud insult

TaCAsE küsimustik

Taastumine pärast insulti

Üldised lootused, eesmärgid ja soovid järgmiseks 12 kuuks

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.

Peamised hirmud

- 1.
- 2.
- 3.

TaCAsE küsimustik

LÄÄNE-TALLINNA
KESKHAIGLA

Missugune näeks välja minu parim päev?

Joonista siia pilt oma parimast päevast. Sõpradel ja perel võib samuti olla soov midagi joonistada.

Inimeste jaoks, kes tunnevad, et neile ei meeldi joonistada, on teine võimalus sulgeda silmad, mõelda oma parimast päevast ja kirjeldada seda. (Tugiisik või abistaja võib kirjeldatu sõna-sõnalt üles joonistada või kirjutada.)

Soovitused:

- Insuldikeskuses läbi viidud intervjuu tulemusi tuleks kasutada rohkem kui vahendit, mille abil suunata **patsiendi raviteekonda vastavalt patsiendi soovidele.**
- Esimese intervjuu eesmärk peaks olema **kuulata patsiendi enda ootusi, lootusi, soove ja hirme ning mitte olla mõjutatud kellegi teise arvamustest ja soovidest.**
- Teine intervjuu võiks olla pigem suunatud sellele, et **patsient võtaks ise vastutuse, seades ise ka eesmärged ja leides probleemidele lahendusi.**
- Viia intervjuu läbi nii **individuaalselt patsiendi kui ka tema perekonnaga.**
- Enne raviviisi lõplike otsuste vastuvõtmist on **tingimata vaja kuulda perekonna seisukohta olukorra kohta.**

Oluline märkus:

- Osadel patsientidel oli raskusi kõnega, nad vajasisid aega mõtete kogumiseks ja sobivate sõnade leidmiseks. Seetõttu oli ülioluline **anda neile aega ja luua sõbralik keskkond.**
- **Pereliikmed** tuleks kaasata **pärast** patsiendi soovide väljaselgitamist.

Lisaks rõhutati, et TaCAS on:

- tasuta kasutatav
- insuldispetsiifiline
- inimesekeskne
- vähem aeganõudev kui alternatiivid.

Kokkuvõtteks:

- Läbi viidud TaCAsSe intervjuude põhjal saab väita, et **TaCAS osutus kasulikuks ja väärtuslikuks vahendiks insuldipatsiendi enda ootuste ja soovide kohta info sõnastamisel akuutravi lõpus.**
- Paljud intervjuueeritavad leidsid, et **TaCAS oli hea viis oma olukorra analüüsimiseks ja probleemsete aspektide selgemaks sõnastamiseks.**

TaCAsE senine läbi viimise kogemus LTKH-s (II kvartal)

- Aprillist alates on COVID-19 tõttu TaCAsEid saanud läbi viia insuldikeskuses vaid sotsiaaltöötaja.
- Olime esmalt taotlenud eetikakomiteelt loa 05/2020 lõpuni TaCAsE läbiviimiseks, kuid taotlesime ja saime pikenduse kuni 31.05.2025.
- II kvartalis on läbi viidud **17 TaCAsE esmasintervjuud**. Seega kokku **28** (I kvartalis 11).

Mõõdik - TaCAS

Koostatud TaCAsE
intervjuude mõõtmise ja
lahenduse testimiseks
ühtne vorm.

LTKH insuldiprojekti patsientide seas läbi viidud TaCASed*							
	Patsient 1	Patsient 2	Patsient 3	Patsient 4	Patsient 5	Patsient 6	Patsient 7
Prooviti läbi viia							
<i>neist õnnestus (Mitu TaCAS on läbi viidud?)</i>							
<i>Mitmendal raviteekonna päeval? TaCAS 1; TaCAS 2; TaCAS 3.</i>							
<i>neist keeldus</i>							
<i>neist polnud võimalik</i>							
Suhtarv mitmel õnnestus küsimustiku läbiviimine							
Mitme insuldi läbi teinud inimese lähedasega tehti intervjuu							
<i>neist mitmel algusest lõpuni?</i>							
Kaua läks aega TaCAS 1; TaCAS 2; TaCAS 3							
Kas insuldi läbi teinud inimene väsis ja vajab pause?							
Milline oli inimese tagsiside?							
Milline info peaks muutuma raviteekonna eesmärgistamisel määravaks?							
Milline oluline info muutub raviplaani osaks?							
Märkus							

*2020 25 insuldi läbi teinud inimest

Sõelhindamise ettevalmistustööd II kvartalis

Sõelhindamise osakonna loomiseks (so **patsiendi teekonna 4.-30. päev**) on toimunud järgnevad tegevused:

- Juba I kvartalis võeti õdede puhul kasutusele **kontroll-leht**, et personal harjuks seda igapäevaselt kasutama. Antud kontroll-lehte täidetakse igapäevaselt insuldikeskuses ja sõelhindamisel. Edaspidi 3 x nädalas õendusabis/järelravis ja kodus/hooldekodus saabumisel 1 x, edasi vastavalt vajadusele.
- Plaanipäraselt on jätkunud insuldi tüsistuste vältimise protokollide järgimise ettevalmistused. Eesmärk on valve üleandmisel anda hinnang, kuidas patsiendiga võimalikult efektiivselt edasi käituda, analüüsida tema tulemislikkust.

Tüsistuste ennetamise ja võimaliku tekkimise kontroll-leht õdedele

PATSIENT:

KUUPÄEV:

	TEGEVUS	Vaja teha	Tehtud
1.	<u>KOPSUHÜGIEEN</u>		
	Õe neelamis-skriining		
	Pudelisse puhumine		
	Patsiendi voodi peaalune tõstetud 30 kraadi		
	Voodis toitmisel peaalune tõstetud vähemalt 45 kraadi		
	Kasutab paksendatud vedelikke		
	Kasutab pehmet dieeti või muud eridieeti suukaudselt		
	Istudes söömisel toitmiseks turvaline asend		
	Kasutab nasogastraalsondi		
	NG sondi turvalise asetuse kontroll		
2.	<u>PÕIEHÜGIEEN</u>		
	Uriinialalüüs		
	<u>Retensioonikontroll</u>		
	Kasutab potitooli		
	Kasutab mähkmeid		
	Ühekordne kateteriseerimine ..... korda päevas		
	Patsient püsikateetri/ epitsüstostoomiga		
3.	<u>NAHA SEISUNDI HINDAMINE</u>		
	Naha ülevaatuse teostamine		
	Naha ülevaatuse tulemuste dokumenteerimine		
	Lamatise teatise koostamine		
	Lamatise ravi teostamine		
	Asendravi vajalikkus ja iseloom		
	Sissekanded õendusdokumentatsiooni <u>lamatise ravi</u> ja sellega seotud asendravi kohta		
4.	<u>OHUTU LIIKUMINE</u>		
	Kukkumiste protokoll		
	Abivahendite kasutamine		
	On vajalik ühepoolne tugi / kahepoolne tugi/ <u>rollaator</u> / kõrge käimisraam/ ratastool		
	Patsient liigub ainult saatjaga		
5.	<u>ASENDRAVI</u>		
	Asendravi läbi viidud		
	Kõhulipõetus		
	<u>Lamatisevastase</u> madratsi kasutamine		
	Päevaks ratastooli istuma panek		
	Patsient liigub iseseisvalt		
6.	<u>KANÜÜLIDEGA SEOTUD INFEKTSIOONIDE PROFÜLAKTIKA</u>		
	Kanüülide olemasolu		
	<u>Kanüülijirgkonna</u> kontroll		
	Kas patsient saab i/v ravi jah/ ei		
	Kui jah, mitmes päev		

- Osakonnas on **tööl insuldiõed**, kes on vastava täiendkoolituse saanud.
- **27.05.20 toimus Õendusabikliinikus kontroll-lehe kasutuselevõtu koolitus**, kus osalesid osakondade õendusjuhid ja tegevusterapeut.
Nõupidamised Õenduskliinikuga, et valmistada ette patsientide liikumine sinna; arutati nn töölehe väljatöötamist, kus kirjas aktiveerimiste soovitused.
- Toimunud on töökoosolekud ja koolitused, mille tulemusena on valminud lisaks **Aktiveerimisprotokoll füsioterapeutidele**. Nii antakse edasi aktiveerimise, füüsilise toimetuleku soovitused ka õendusabisse.
Antud protokollidest saame omakorda tagasisidena sisendi/soovitused raaviplaani.
- Valmimas (III kv) on ka hooldustegevuste protokoll, mis hetkel on tööversioonina kooskõlastusel (so konkreetne juhend, et kas on inimesel vaja nt voodi kõrvale potitooli või kas/kuidas potitoolile aidata; või kas/millist abi vajab inimene toitmisel).

Aktiviseerimis- protokoll füsioterapeutidele

Kokkuvõtteks saab öelda, et õdedele mõeldud kontroll-lehe olemasolu on teinud osakonnasisest tööd veelgi tõhusamaks ja paremaks ning **andis tõe**, et füsioterapeutide, logopeedide, psühholoogide, hooldajate töögruppides arutati, kuidas korraldada oma valdkonna töö samuti veel efektiivsemaks.

AKTIVISEERIMISPROTOKOLL

Patsient:

Teostaja:

Kuupäev:

Tegevus/funktsioon	Patsiendi võimekus/vajadus		Märkused
Asendi muutmise voodis	☐ Vajab abi	☐ Iseseisev	
Siirdumine voodiäärele istuma	☐ Vajab 2 inimese abi ☐ Vajab 1 inimese abi	☐ Vajab jälgimist/ juhendamist ☐ Iseseisev	
Istumistasakaal voodiäärel	☐ Ei istu ise ☐ Istub käte abil	☐ Istub ise ☐ Vajab jälgimist	
Siirdumine ratastooli	☐ Vajab 2 inimese abi ☐ Vajab 1 inimese abi	☐ Vajab jälgimist/ juhendamist ☐ Iseseisev	
Tasakaal seistes	☐ Ei seisa toe najal ☐ Seisab kahepoolse toega	☐ Iseseisev ☐ Seisab ühepoolse toega	
Liikumine	☐ Ei liigu ☐ Liigub ise ☐ Liigub ratastooliga ise	☐ Liigub ühe-/ kahepoolse toega ☐ Vajab saatjat	
Tualetitoimingud	☐ Mähkmete kasutaja ☐ Kasutab tualetitooli abiga	☐ Kasutab tualetitooli iseseisvalt ☐ Kasutab WC iseseisvalt	
AKTIVISEERIMINE			
Istumine ratastoolis	☐ Kuni 30 minutit ☐ 30 – 60 minutit	☐ 1 kuni 2 tundi ☐ Piiranguteta	
Kõnnitreening	☐ 1 kord päevas ☐ 2 korda päevas ☐ 3 – 5 korda päevas		
Liikumisabivahendid	☐ Kõrge käimisraam ☐ Rulaator	☐ Ühepoolne tugi ☐ Ei vaja	

FÜSIOTERAAPIA		
Füsioteraapia teenuse vajadus:	Füsioteraapia teenuse soovituslik sagedus:	Taastusravile suunamise perspektiivi hindamine (alates saabumise kuupäevast):
☐ Jah ☐ Ei	☐ 1 kord nädalas ☐ 3 korda nädalas ☐ 5 korda nädalas	☐ 1-2 nädala pärast ☐ 3 nädala pärast ☐ 4 nädala pärast

- On toimunud mitmeid Haigekassa poolt kokku kutsutud koosolekuid, koolitusi.
- Insuldipatsiendi tervisetulemite mõõtmisel kasutatavate hindamisinstrumentide NIHSS ja Rankin Scale koolitustega alustatakse 07/2020.

Koolitatavaid: NIHSS 8 (neuroloogid, arst-resident ja insuldiõed) ja Rankin 15 (neuroloog, õed, sotsiaaltöötaja, füsioterapeudid).

Osapoolte kaasamine

Kodulehe insult.ee uuendamine:

- Nelja insuldikeskuse ja Eesti Insuldiliidu koostööl plaanitakse **29.10.20** rahvusvahelisel insuldipäeval avalikustada uuendatud kodulehekülg **insult.ee**.
Töid aitab teostada Velvet OÜ, kellega on sõlmitud viiepoolne koostööleping.
- Neli insuldikeskust koos ettevõtte Cognuse OÜ-ga viis läbi mitu töökoosolekut, kuid peale videote (hinna)pakkumise esitamist otsustasid insuldikeskused antud pakkumist mitte heakskiita.

Et patsiendi raviteekond oleks terviklik, on **statsionaarse taastusravi** teemadel on toimunud koostöökohtumised ITK taastusraviosakonna juhataja Anneli Teder-Braschinskyga.

Terviklik raviplaan

- Tegevus planeeritud 06/2020-09/2021.
Seni toimunud tuumikgrupiga arutelud – kuidas taotluses toodud raviplaan arendada ning millist IT-lahendust kasutada.
- Patsiendikeskse raviplaan eesmärgiks ongi täpsustada patsiendi enda soove, mida me saamegi TaCASest.
- Tänu TaCAs teemalisele magistritööle on meil juba tänaseks olemas võrdlusandmed mitte-projektipatsientidega: need patsiendid, kellega TaCAS on läbi viidud satuvad pigem taastusravile ehk äärmiselt oluline on küsida patsiendi enda soove ja lasta tal endal sõnastada/mõtestada, mida ta soovib. Siiani pole keegi patsiendi soove küsinud ja nendega pole ka arvestatud ja seetõttu satuvad paljud hooldekodusse, kuigi sooviks koju minna.
- Seega, oleme saanud kinnitust, et seetõttu ongi vajalik sotsiaaltöötaja/isuldikoordinaatori kohalolu, kes TaCAs läbi viib.

Insuldikoordinaatori teenuse loomine

- Ajuti kestnud eriolukord on lõppemas ja saame peale suvepuhkuseid kaasata Kristiine LOV kaks sotsiaaltöötajat, kes projektis on insuldikoordinaatorid.
- Oleme alustanud lisa-läbirääkimisi Mustamäe LOV ja Päevakeskusega, et kaasata teine linnaosa ning üks insuldikoordinaator veel.
- Detailselt oleme arutanud Kristiine LOV ja insuldikoordiri rolli teemadel – selle tulemusena on valmimas III kvartalis insuldikoordinaatori töötabel, mille tulemusena saame hinnata, mis tegevusi ja mis aja mahuga tegi insuldikoordinaator kui LOV sotsitöötaja ja millised on insuldiprojektist tulenevad lisategevused (nt TaCAS, perearstiga kontaktivõtmise etc) ning kaua selleks aega kulub.

Projekti juhtimine

Insuldikeskuses on moodustatud haiglasisene projektimeeskond:

Katrin Gross-Paju - kliiniku juhataja/**projekti üldjuht**

Inga Zopp - kliiniku õendusjuht/**kliinikusisene projektijuht**

Katri Liiv – õde/**andmetesisestaja**

Sirje Pajuste - sotsiaaltöötaja/(karantiini-aegne) **TACASe läbiviija**

Ljudmilla Zaitseva - osakonna õendusjuht/ **insuldiõde** & õendustöö koordinaator

Anneli Rüütel - osakonna õendusjuht/**insuldiõde**

Valeria Bida – füsioterapeut/vastutav füsioterapeut, testid

Anna Leibova – füsioterapeut/vastutava füsioterapeudi asetäitja

Tiiu Rebase – psühholoog/projekti patsientide testimine

Ruth Raadik – õde/õendustöö koordinaator

Veera Umbjärv – hooldaja/hooldustöö koordinaator

Eerik Kohal – füsioterapeut/vastutav füsioterapeut, testid

Liisi Sagor – füsioterapeut/vastutava füsioterapeudi asetäitja.

- Suurema ja kaasavama rolliga on II kv osalenud juhatuse liige/finantsjuht.
- TaCAsE valideerimise ja tuumikmeeskonnale tagasisidestamise faasis oli tuumikmeeskonna liikmeks ka TaCAsTe läbiviija, TalTech magistrant.
- Lisaks on projektiga liitunud LTKH IT juht Merike Künnapuu ja IT spetsialit Evi-Anastassia Kangilaski, kes vastutavad IT lahenduse küsimuste eest.
- Samuti on aktiivsema rolliga haigla kommunikatsioonispetsialist.

UUDISED

 Ainult tellijaleLÄÄNE-TALLINNA
KESKHAIGLA

Insuldiprojektid on liikumas uude faasi

Insuldipatsiendi raviteekonna parandamiseks algatatud projektid on jõudmas ettevalmistuste etapist praktiliste tegevuste ja patsientide kaasamise faasi.

Lääne-Tallinna Keskhaigla projektijuht Helin Pevkur rääkis, et nende ajakavale on koroonakriis teatud mõju avaldanud. „Edasi oleme lükanud tegevused, mis on eeldanud silmast silma kohtumisi. Seni oleme võimalusel info- ja materjalide vahetust teinud telefonitsi ja elektroonselt, kuid osa kohtumisi ootab veel oma aega.“

Lääne-Tallinna Keskhaigla projektijuht **Helin Pevkur** tõdes, et nende ajakavale on koroonakriis teatud mõju avaldanud. „Edasi oleme lükanud tegevused, mis on eeldanud silmast silma kohtumisi. Seni oleme võimalusel info- ja materjalide vahetust teinud telefonitsi ja elektroonselt, kuid osa kohtumisi ootab veel oma aega.“ rääkis ta.

Lääne-Tallinna Keskhaigla projektis on oluline roll insuldikoordinaatoril, kelle ülesandeks on patsienti raviteekonnal toetada ja juhendada. Tema rolliks on ka patsientide intervjuerimine TaCAsE meetodil, et koguda infot patsientide murede, hirmude, vajaduste ja soovide kohta.

„Seoses COVID-19 olukorraga ei ole insuldikoordinaator saanud veel tööle asuda ja seetõttu on edasi lükkunud ka soovitud intervjuude läbiviimine,“ rääkis Pevkur. Insuldikoordinaatori rolli on seni saanud osaliselt täita LTKH sotsiaaltöötaja, kellele on haigla taotlenud spetsiaalse loa TAI eetikakomiteelt TaCAsE intervjuude läbiviimiseks.

“Seega, täna näeme, et eriolukorra tõttu midagi tegemata ei jää, kuid eriolukorra tõttu on projektitegevuste ajakava muutunud,“ ütles Pevkur.

Lääne-Tallinna Keskhaigla

Meeldivaks märgitud Jälgin Jaga

Vaata kõiki

Postitused

Lääne-Tallinna Keskhaigla
1 tund · 🌐

Insuldipatsiendi raviteekonna parandamiseks algatatud projektid on jõudmas ettevalmistuste etapist praktiliste tegevuste ja patsientide kaasamise faasi.

Vahepealse eriolukorra tõttu on küll projektitegevuste ajakava veidi nihkunud, kuid midagi tegemata ei jää. 😊 Loe täpsemalt Meditsiinuudistest. 📄

<https://www.mu.ee/.../05/insuldiprojektid-on-liikumas-uude-fa...>

MU.EE

Insuldiprojektid on liikumas uude faasi

Insuldipatsiendi raviteekonna parandamiseks algatatud projektid on...

Kokkuvõtteks

- Suures plaanis on toimunud kõik plaanipäraselt: kui III kv tuleb meil esimene projektipatsient, saame kaasata insuldikoordinaatorid.
- Edukalt on toimunud sõelhindamise osakonna ülesehitamine ja sellega seotud koolitused.
- TaCAsE edasisteks intervjuudeks projektipatsientidega saime palju kasulikke soovitusi kaitstud magistritööst.
- Positiivne on, et hoolimata eriolukorrast on meekrond motiveeritud ja toimub koostöö tervikliku raviteekonna loomisel.
- Kõikide projektijuhtide vahel on suurepärane ja toetav koostöö.

Suur tänu!